

[Vztah pravdy a věci, pravá podoba věci, pravda o člověku]

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[\[Příležitostné poznámky, 1958\]](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[\[Příležitostné poznámky, 1958\]](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 28. 7. 1958
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 28. 7. 1958

To, že je pravda jedna, může být¹ a někdy bývá relativizováno tam, kde důraz je přesunut z věci, o niž jde, na ten který subjekt, resp. na věc jakožto součást jeho „Eigenweltu“. Naproti tomu tam, kde důraz na samotnou věc ve smyslu objektivním zůstává zachován, je zdrojem jednosti pravdy jedinstvo samotného bytí, samotné jsoucnosti věci, k níž se ona pravda odnáší. Pak ovšem je pravda s věcí nerozlučně spjata: pravda bez věci stává se nesmyslem, věc však naopak svou pravdu nese s sebou, v sobě, je sama svou pravdou. Obě cesty jsou neschůdné, protože slepé. V prvním případě je zrušen kvalitativní rozdíl mezi pravdou a lží a pravda se stává jednou ze lží (iluzí apod.); zatímco v druhém případě se stává nejasnou sama podstata pravdy, jakož i její funkce. Mám za to, že je především třeba se vyhnout základní chybě, totiž ztotožnění pravdy s věcí, a současně čelit skepsi a relativismu, jež jsou dětmi předpokladu mnohých pravd (tj. žádné pravdy), neustávajícím úsilím o postižení jednoty pravdy (jednosti). Jistě má každá věc řadu podob, řadu tváří závisle na příslušných subjektech a jejich perspektivách. Přece však pravda sama není identifikovatelná s věcí samou nezávisle na veškerých perspektivách, nýbrž naopak je spíše tou pravou perspektivou, v níž se objevuje pravá tvář, pravá podoba věci. Pravá podoba věci pak není totožná s danou skutečností, ale je zaměřena do budoucna: je jejím posláním.

Nahlédnout, jaká je pravá podoba věci, znamená tedy rozpoznat její poslání, její účel, její pravou funkci. Věc ovšem velmi často funguje jinak, než jak odpovídá jejímu pravému účelu; tu pak je mezi pravou funkcí a danou funkcí čili mezi pravdou a skutečností nikoli shoda, nýbrž naopak napětí, které volá po činu, po práci na uvedení věci na správnou dráhu. Uvádění věci do pravých kolejí je tedy prvním důsledkem poznání pravdy, tj. poznání pravé povahy věci. Ovšem nejen věci, i člověk je postaven a žije v pravdě. To znamená, že i on má svou pravou tvář, své poslání, mezi nímž a mezi jehož skutečným životem jest rovněž napětí. Člověk nemá tedy před sebou jenom ten úkol, aby pomáhal věcem jít po pravých kolejích, tj. správnou, pravou cestou, nýbrž vedle toho a nadto je volán na pravou cestu on sám. Jeho posláním je ovšem nejen pracovat na sobě, ale především pracovat na světě. Práce na světě, reforma světa je tedy tím, co člověk má dělat. Vlastní povaha pravdy však vysvitne nejlépe tam, kde jde o pravdu člověka, pravdu o člověku. Tím se zároveň vyjasňuje, že pravda se na nejvyšší úrovni uskutečňuje skrze *logos* a že skrze *logos* mohou být *jedině* přiváděny na pravou cestu všechny věci. Zároveň ovšem je to také *logos* (ovšem falešný, nepravý, nepravdivý *logos*), který dovede završit nejšerednější zbloudění a zavést na nejhorší scestí.

580728

¹ Tj. z diskusního setkání u Josefa Lukla Hromádky. – Pozn. red.